

עורך „העולם הזה“ מדווח על פגישותיו

עם אישים ערביים בחו"ל - בפרוס 1962

שתי עובדות יסוד, השולטות במרחב ברגע זה, בלשו מראשית החיכוך. האחת היא, שמעולם לא היה המרחב כה רחוק ממלחמה כמו עתה. בגלל הצטלבות של נסיבות רבות, רחוק הסיכסוך הישראלי-ערבי ברגע זה מהתלקחות צבאית, יותר מכל עת מאז 1948. העובדה השנייה היא, שאין איש במרחב ומחוץ לו, המאמין בשלום קרוב בין ישראל לערב. הרושם שקיבלתי כבר בעת הדיון על בעיית הפליטים באו"ם, התעמק עתה עוד יותר. שני הצדדים לסיכסוך התחפרו כה עמוק בעמדותיהם, עד כי השתרר קפאון גמור ומוחלט. הסכסוך נראה כתופעת טבע, ששום דבר לא ישנה אותו. שום דבר, זולת שינוי קיצוני בעמדת אחד משני הצדדים - ואיש לא האמין באפשרות כזו.

מאת **אורי אבנרי**

על רקע זה, שהטביע את חותמו על כל החלק הראשון של הדיון, הרציתי את דעותינו, כפי שהן משתקפות מעל עמודי העולם הזה, אתגר ופירסומי הפעולה השמית. התגובה היתה חיובית אך ספקנית. כל הנוכחים השלימו עם המשכת המצב הקיים לתקופה ארוכה התרעתי נגד השלמה זו. הדגשתי שברור לכולנו כי אנו עומדים על סף תקופת הטיל והאטום במרחב. המצב הנוכחי יגרום בהכרח להזדיינות שני הצדדים בכלי-המלחמה החדישים ביותר. אם לא יושג השלום בשנים הקרובות, ייווצר מצב, בו יחזיקו גמאל עבד אל-נאצר ושמעון פרס בידיהם טילים אטומיים - ואת היכולת להשמיד תוך דקות מעטות את קאהיר ואת תל-אביב. סיכוי מחריד למדי.

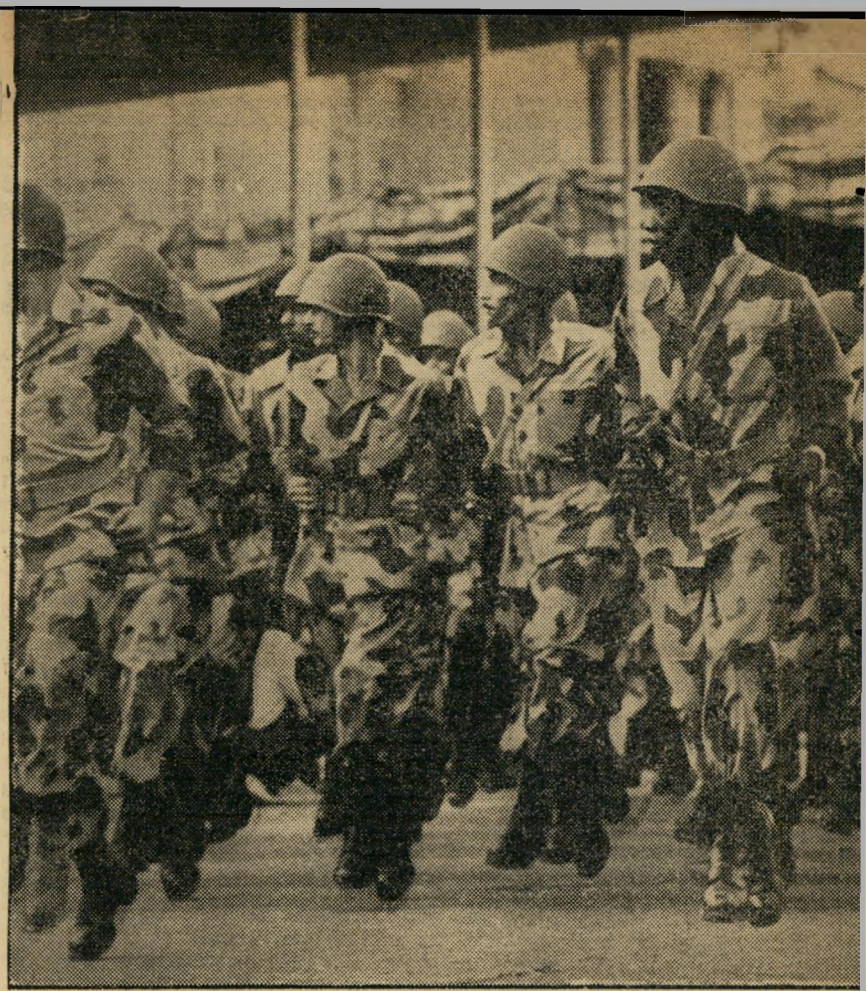
תוך כדי כך סיפר צילדרס כי אמנם כבר מרחפות מחשבות מסוג זה במרחב. כל המתכננים של הסכר הגבוה באסואן, נאלצים לקחת סיכון נורא זה בחשבון. כי הסכר, המסוגל לעמוד מפני כל הפצצה בתומר-נפץ רגיל, יוכל ליהרס בנקל על-ידי פצצה אטומית. אם יקרה הדבר אחרי הפעלת הסכר שיצור אגם מלאכותי אדיר, תחולל הפצצה שואה חסרת-תקדים. האגם ישטוף את מצרים בנרמי איתנים, ישמיד במחירי אדיר את קאהיר ואלפי כפרים, תוך אבדן חייהם של מיליונים.

המנוף לשבירת החומה

הכל הפכי כי חזירת האטום למרחב, הנראית כבלתי-יזימה, תחריף ללא שיעור את חומרת הסכנות הקיימות. אך הספקות ביחס לאפשרות של שלום נשאר ביעים. אמרתי כי רק יוזמה מהפכנית חדשה יכולה לשבור את הקפאון הקיים, וכי במצב שנוצר, עם כל המישקעים הנפשיים של הדור האחרון, ברור לי כי הצעד הראשון חייב להיעשות על-ידי ישראל. לכך היתה הסכמה כללית. שום מנהיג ערבי, ואפילו ישאף לשלום בכנות (רוב הנוכחים סבורים כי עבד אל-נאצר עודו רוצה בכך), לא יוכל לעשות את הצעד הראשון, פן ייתשב בוגד בעיני עמו.

חוראני רצה לדעת מה כוחם של חברי לרעיון בישראל. אמרתי לו את האמת: הם עודם מיעוט קטן למדי, אך השפעתם הרעיונית גדולה בהרבה מכוחם המספרי - הם הכוח

צנחנים מצריים: מעולם לא היתה המלחמה רחוקה יותר

הסצנה דמתה לקטע של סרט, מעשה ידי במאי-אמן, בעל נטיות פוליטיות אוטופיסטיות. מסביב לשולחן עגול גדול מאוד, מעץ-אלון כבד, ישבו ששה גברים. האור היחיד בחדר-האוכל הפרטי של המושדון האוניברסיטאי המאוחד, אחד המועדונים האינטימיות ביותר בלונדון הבהה משני גרות תמורים, בפמוטות יקרים. חצית-הסרט מלצרים בתלבושת חגיגית ריחפו מסביב לשולחן, בלי נשמע קולם, והגישו את הארוחה והמשקים. השיחה סביב לשולחן - שהתפרקה לעתים קרובות לשתיים-שלוש שיחות נפרדות -

אבירי השולחן העגול

נסבה על בכירות המלחמה והשלום במרחב, על מצב הפליטים הערביים, על המהפכה במצרים, הבחירות בישראל, מעיינות הנפט בכחית ומלחמת-השיחור באלג'יריה. היתה זאת שיחה בלתי-רגילה בהחלט - כי שניים מן הנוכחים היו ערבים, שניים ישראלים, אחד בריטי ואחד איירי.

המארח היה עורך טיימס הלונדוני לענייני המרחב, גבר גבה-קומה ויפה-תואר, שחזר לא מכבר משיחות עם ראשי-השלטון בקאהיר ובירושלים. בימי מלחמת-העולם עמד בראש תחנת-שידור ביפו, שניהלה את התעמולה הבריטית במרחב. גישתו ניטראלית, אובייקטיבית, מפוכחת, מקיבלת על כל הצדדים.

לא כך הגבר האירי, שישב לצדו. ארסקין צילדרס, נכדו של לאומן אירי שהוצא להורג, בנו של שר בממשלת-אירלנד, שונא את האימפריאליזם. מאז מיבצע-טינו, בו שיתפה ממשלת ישראל פעולה עם חורשי-המוזימות בלונדון, היה לידיד נלהב של עבד אל-נאצר. מאמריו רבי-ההשפעה בשבועון ספקטיטר עוררו לא פעם את זעם החוגים הרשמיים בירושלים, שהכריזו עליו כאנטי-ישראלי ואף כאנטי-ציוני. אולם צילדרס רחוק מלהיות כזה: הוא ידד נאמן לישראל אחרת, השואפת לשינוי-ערכים.

לידו ישב אחד מאנשי-הרוח הבולטים בעולם הערבי: פרופ' אלברט חוראני, ההיסטוריון הלבנוני הגדול, שגולד בבריטניה ונחשב בריסמכא בדבריימי התנועה הלאומית הערבית של ימינו. מולו ישב אדוארד עטייה, התועמלן הבולט של הלאומיות הערבית, יריבה של גולדה כאירי בחיכוחים בינלאומיים. ויועץ רשמי בשגרירות-עיראק בלונדון. שניהם חיברו את עיקר הספרות על התערורות הערבים במאה הנוכחית, ושמותיהם מתנוססים על מדפי הספרים של כל מומחה לענייני המרחב בעולם.

אחד הישראלים היה צעיר ירושלמי, הממלא עתה תפקיד כלכלי חשוב בבירה הבריטית. השני הייתי אניוכי.

שני הערבים באו מחוץ לעיר כדי להשתתף בשיחה. אני הקדמתי למענה את בואי מניו-יורק. מן הרגע שנפגשו, בספרייה גרושת הכרכים ממסד-ערי-טפתוח, של המועדון האכסך לוסבי, ועד לרגע שנפרדו, עברו כחמש שעות. לי - ודומני כי לכולם - היה זה ערב בלתי-נשכח.

טיד ואטום במרחב

לא היתה זאת ועידת-שלום - למרות השולחן-העגול, אשר סביבו העברנו חלק מן הערב. איש מאתנו לא הוסיף על-ידי ממשלתו לנהל משא-ומתן למען הסדר כולל במרחב. לא התכוונו להשיג סיכום כלשהו. באנו להחליף דעות, לנתח בעיות, להרהר בקול רם.

ובכל זאת, היה זה מעמד בלתי-רגיל. ידידי מסביב לשולחן - בהמשך השיחה פנינו איש לרעהו בשמו הפרטי - היו כולם מומחים ממדרגה ראשונה לבעיות המרחב, ומסופקני אם יש טובים מהם. כל אחד מאתנו היה פטריוט מושבע של מולדתו, ואף לא הסתיר זאת. לא פעם התלקח ויכוח קטן על בסיס לאומי - כאשר הגנתי על רמתו הצבאית של צה"ל במיצע טיני, מול ההערות הספקניות של עטייה, או כאשר שלל ידידי הישראלי את ההנחה כי המנהיגות העברית חתרה בראשית תשי"ח לקראת גירוש הערבים. ערבים לאימיים, ישראלים לאומיים, בעזרת בריטי מפוכח ואירי קנאי, ישבו יחדיו וליבנו את האפשרויות לשינוי-ערכים במרחב, למען יהיה בו מקום לכל עמיהם כאחד. האווירה המיוחדת במינה של המועדון בן מאת השנים, שריד מימי היות בריטניה מרכז העולם, תרמה לרמת החיכוך.

המהפכה בסוריה: מכה ניצחת לרעיון המדינה הכל-ערבית